

"Sənətlə biznes arasında seçim etməli oldum"

Polşada yaşayan azərbaycanlı Cəlal Əliyev: "Qan gören kimi başa düşdüm ki..."

Müsaibim Cəlal Əliyevin ci-bində Polşa vətəndaşlığını təsdiqləyən sənəd, onu Varşavaya geri aparacaq təyyarəyə bileti, ürayində isə doğulduğu Bakıya sonsuz məhəbbət var.

Əvvəlcə həkim, sonra teatr rejissoru olmaq istəyib, hətta o zamanki İncəsənət İnstitutunda bu sahə üzrə ali təhsil də alıb. Tanınmış və titullu pedaqoqların tələbəsi olub, bir müddət Dövlət Gənc Tamaşaçıları Teatrında çalışıb.

Amma indi xarici ölkə vətəndaşdı, Varşavada sahibkarlıqla məşğul olur. Bakının mərkəzindəki mənzilində oturub söhbətləşir, keçdiyi ömür yoluna birmə nəzər salır. Əsl azərbaycanlılara məxsus qonaqpərvərlik göstərir, şirin Bakı ləhcəsi ilə maraqlı əhvalatlar danışır, arada pianonun arxasına keçərək mahnılarımızı ifa edir.

- Daha yaxından tanımaq istəyənlərə özünüzü necə təqdim edərdiniz?

- 1964-cü ildə Bakıda doğulmuşam. Əvvəlcə 19 sayılı orta məktəbdə oxumuşam, sonra ailəmiz Bakının mərkəzinə köçdü və mən təhsilimi 190 sayılı məktəbdə bitirməli oldum.

- 190 sayılı məktəbin məzunları arasında məşhur insanlar çoxdur, bəs siz hansı sahədə tanınmaq istəyirdiniz?

- Yuxarı siniflərdə oxuyanda Tibb İnstitutuna hazırlaşdım, gələcəyin həkimi kimi xeyallar qururdum. Ona görə də məktəbi bitirən kimi qısa bir müddətdə Təcili Yardım Stansiyasında çalışmağa başladım. Amma o qədər qan gördüm ki... fikrimi dəyişdim, dedim məndən həkim olmaz. Hərbi xidmətdən qayıdandan sonra İncəsənət İnstitutunun rejissorluq fakültəsinə sənəd verdim və elə birinci cəhddən qəbul olundum.

- Həkim olmaq istəmədiniz, səbəbini bildik. Bəs niyə məhz rejissorluq fakültəsi?

- Bizim dövrün uşaqları, gəncləri mədəniyyətlə, incəsənətin müxtəlif növləri ilə yaxından maraqlanırdı. Mən də ədəbiyyatı yaxşı bilirdim, teatr, kino aləmi barədə məlumat toplayırdım. Nəzərə alın ki, 19 sayılı məktəbdə ədəbiyyat müəllimim görkəmli şairimiz Məmməd Arazın ömür-gün yoldaşı Gülxanım müəllimə olub. Gülxanım müəllimə bizdə dünya və Azərbaycan ədəbiyyatına, mədəniyyətinə dərin maraq oyadıb.

- Bildiyim qədəri ilə institutda sizin kursa "Əliyevlər kursu" deyirmişlər...

- Həmin il rejissorluğa 3 nəfər qəbul olunmuşduq - Şamil, Əlyar və mən. Üçümüzün də soyadı Əliyev olduğundan kursumuz belə adlandırıldı. İl kur-

sda sıramıza bir nəfər də qoşuldu-bu gün Xalq artisti kimi yaxşı tanınan Azər Zeynalov. Kurs rəhbərimizlə bağlı da maraqlı vəziyyət yandı, Azərpaşa Nemətovun kursuna qəbul olunduq, sonrakı illərdə bizə Əşrəf Quliyev, Hüseyn Sultanov və Ağakişi Kazımov dərs dedilər, sonuncu kursa yenə Azərpaşa müəllim rəhbərlik etdi.

Diplom işimi Mingəçevir Dövlət Dram Teatrında Abdulla Şaiqin "Bir saatlıq xəlifə" tamaşası oldu. Təyinatımı isə Qaraxuxur Mədəniyyət evinə verdilər, mən də bir müddət işlədikdən sonra ordan ayrıldım, çünki gördüm ki, heç cür özümü bu işdə realizə edə bilmirəm. İşsiz günlərimin birində müəllimim, Xalq artisti Ağakişi Kazımovla təsadüfən görüşdüm, baş rejissor olduğu Dövlət Gənc Tamaşaçıları Teatrında çalışmağa dəvət etdi. Bir gün sonra onunla teatrda görüşdük və elə həmin gün əmrim verildi. Həmin vaxt Ağakişi müəllim Əkrəm Əylislinin "Yazığam, sevmə məni" əsərini hazırlayırdı. Mən tamaşanın həm ikinci rejissoru oldum, həm də kütləvi səhnələrdə iştirak etdim.

- Həmin tamaşaya baxmışam, Xalq artisti Firəngiz Şərifovanın oyunu indiyə kimi yadımdadı, səhv etmirəmsə mərhum Firəngiz xanım həmin tamaşadakı Ağabəyim obrazına görə mükafat da almışdı...

- Çox maraqlı tamaşa alınmışdı, teatrın repertuarında möhkəmlənə bildi. Amma təəssüf ki, bu mənim teatrda sonuncu işim oldu.

- Niyə?

- Səbəblər çox idi. İndi onları sadalamaq istəmirəm.

- Yenə də olsun...

- Etibar, sənin yaşın 90-cı illərin əvvəllərini xatırlamağa imkan verir, necə mürəkkəb bir

ilə aramızda narazılıq yaratdı. Rəhmətlik Kamal Əzizov niyə-zam-intizama çox ciddi önəm verən adam idi, mənə dedi, ya sənət, ya biznes. Mən də ikincini seçdim, çünki özümü incəsənətə qurban vermək istəmədim. "İncəsənət qurban tələb edir" şüarını heç vaxt bəyənməmişəm. 1996-cı ildən birdəfəlik

Polşaya köçməyi qərara aldım.

- Bəs niyə məhz Polşanı seçdiniz? Mən biləni ora biznes qurmaq istəyən azərbaycanlılar üçün o qədər də populyar və cəlbedici deyil...

- Polşanı mən seçmədim, belə demək mümkündürsə, Polşa məni seçdi. Oradakı dostlarım, biznes mühitində tanıdığım insanlar Varşavaya köçməyimi istədilər. Rəsmi oturma iznini isə 2004-cü ildə aldım. Buna qədər isə artıq iş-gücümü yoluna qoya bilmişdim. Varşavada xalça mağazam, mənzilim var idi.

- İndi artıq Polşa vətəndaşısınız...

- İkilə vətəndaşlığım var, 2012-ci ildə Azərbaycan vətəndaşlığını saxlamaqla Polşa vətəndaşlığına qəbul olunmuşam. Əslində məsələ daha öncə rəs-

məyimlə bağlı Komorovskiye müraciət etdim və çox qısa bir müddətdən sonra müsbət cavab aldım.

- Bu gün sahibkarlıqla məşğul olan Cəlal Əliyevin işləri necə gedir, vergi müfəttişləri ilə dil tapa bilərsinizmi?

- Polşa sərt vergi siyasəti yeridən Avropa dövlətlərindəndir. Bu ölkədə vergi belə demək mümkündürsə, vətəndaşın vicdan məsələsi sayılır. Bütün polşalılar kimi mən də vergimi vaxtında ödəyirəm və başqa qeyri-qanuni yollar axtarmağa ehtiyac qalmır.

- Dolanışığınızdan razısınızmi?

- Varşavada yaşadığım illərdə çox böyük pullar qazanmasam da, normal yaşayıram və heç bir narazılığım yoxdu.

- Doğma Bakıya budəfəki gəlişinizdə bir neçə tamaşaya baxmaya zamanınız olub, teatrlarımızın vəziyyəti necədir?

- Təkcə teatr sənəti deyil, ümumilikdə mədəniyyət aləmində bir durğunluq var. Amma bu, dünyanın, bu günün problemi deyil və ya konkret kimisə günahlandırmaq doğru olmaz. Söhbətimizin əvvəlində 90-cı illərdəki vəziyyət barədə danışdıq, həmin dövrün yaratdığı fəsadların nəticələrini hələ də hiss etməkdəyik.

Baxdığım tamaşalara gəlincə Akademik Milli Dram Teatrının səhnəsində Azərpaşa müəllimin quruluş verdiyi "Ölümlər"ə, gənc rejissor Mikayıl Mikayılovun hazırladığı "Müfəttiş"ə baxdım. Musiqili Teatrda İradə Gözəlovanın "Mənim günahım"ı verdiyi quruluş xoşuma gəldi. Teatrın təmirdən sonrakı görünüşünə heyran qaldım. Bir zamanlar çalışdığım Gənc Tamaşaçıları Teatrında hazırlanan "Müharibə" tamaşası barədə çox eşitmişəm, təəssüf ki, budəfəki gəlişimdə baxa bilmədim. Qalsın inşallah gələn dəfəyə.

- Növbəti dəfə Bakıya nə vaxt gəlməyi planlaşdırırsınız?

- Novruz bayramı ərəfəsində gəlməyi düşünürəm. Sözü açığı, yaxın illərdə birdəfəlik Azərbaycana qayıtmaq istəyirəm. Yaşa dolduqca Bakı məni özünə daha çox çəkir, nəvələrim üçün darıxıram.

- Vətənin torpağı, suyu, havası, doğma insanları öz yerində, bəs iş-güc, dolanışq məsələsini necə həll edəcəksiniz?

- Biznesdəki sərişəm, qurduğum əlaqələr hesabına özümə Bakıda müəyyən iş-güc qura bilərəm. Yaşayaq görək nə olur.

Etibar CƏBRAYILOĞLU

"Yaşa dolduqca Bakı məni özünə daha çox çəkir"

dövrədən keçdiyimiz yəqin yadımdadı. Vəziyyət elə idi ki, insanlar teatr barədə düşünəcək durumda deyildilər. Zalda 20 tamaşaçı görəndə teatrlarımızın işçiləri az qala bir-birilərini təbrik edirdi. Teatr işçilərinə verilən maaş adi gündəlik tələbatımızı belə ödəmirdi. Artıq ailə qurmuşdum, iki övladım var idi, gördüm ki, belə vəziyyətdə yaşamaq çətin olacaq, ona görə başqa yollar axtarmağa başladım, əntiq eşyaların satışı ilə məşğul oldum. Sərhədlər açılmışdı, sovet dövründən fərqli olaraq xaricə çıxışımız asanlaşmışdı, mən də alış-veriş məqsədi ilə tez-tez Polşaya gedirdim. Bu da teatrlarımızın direktoru

miləşə bilirdi, bunun üçün Azərbaycan vətəndaşlığından imtina etməli idim. Mən isə bunu istəmədim və Polşa prezidenti Lex Kaçinskiyə yazdığım müraciətlərdə bu məsələni xüsusilə vurğulamışdım. Kaçinski 2010-cu ildə Rusiyada baş verən məlum təyyarə qəzasında həyatını itirdi və müraciətim baxılmamış qaldı. Yeni prezident seçilən Branislav Komorovski-nin administrasiyasında çalışan dostlarımdan biri mənə dedi ki, indiki dövlət başçısı belə məsələlərə liberal yanaşır, bu dəfə məktub yazsan problem həll ediləcək. Mən də Azərbaycan vətəndaşlığını saxlamaqla Polşa vətəndaşlığına qəbul olun-